

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитоновна Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

СЕКЦІЯ 17

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

*Керівник секції: завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
доктор юридичних наук, професор Т. Є. Харитонова*

*Секретар секції: доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент Є. О. Платонова*

Харитонова Тетяна Євгенівна
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
доктор юридичних наук, професор*

РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток таких дисциплін, як земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсне право, енергетичне право, право альтернативної енергетики, не припиняється на жодному етапі становлення та розвитку нашої держави, в періоди, коли суспільство стикається з такими викликами, як глобальна пандемія або воєнний стан.

Звичайно, що кожен виклик створює різні підходи до викладання вищезазначених дисциплін, посилюється ступінь важливості та зацікавленості до них. Якщо розглядати правовідносини, які складають відповідний предмет кожної із досліджуваних правових дисциплін, в умовах воєнного стану, то слід визнати, що вони, особливо з самого початку вторгнення російської федерації в Україну, зазнали негативного, а іноді й критичного впливу. З 24.02.2022 року більшість із зазначених правовідносин були суттєво обмеженими, а іноді, навіть, блокованими (наприклад, земельні та аграрні). Перші законодавчі акти, що частково розблокували відповідні процеси, почали прийматися майже через місяць після повномасштабного вторгнення. Натомість критичного негативного впливу в подальшому почали зазнавати екологічні, природоресурсові правовідносини та правовідносини у сфері енергетичного права та права альтернативної енергетики і наразі цей негативний вплив тільки нарощується. Ситуація, що склалася, потребувала швидкої переорієнтації у викладанні відповідних правових дисциплін, оскільки стрімко виходять на перший план нові суб'єкти та об'єкти, підстави, умови, змінюються строки та за короткий проміжок часу можуть з'явитися нові виклики, які майже або взагалі ніколи не були врегульовані законодавством.

Тому, якщо розглянути перспективи розвитку кожної дисципліни, з врахуванням розвитку тих правовідносин, які складають предмет досліджуваних галузей, то можна зробити висновки, що для земельних та аграрних правовідносин перспективи для продовження тих реформ, які були започатковані до війни, повернуться набагато швидше ніж для екологічних та природоресурсних правовідносин, ситуація щодо яких є вкрай нестабільною, непередбачуваною і поки що лише погіршується. Встановити межі та наслідки спричинених екологічних катастроф або знищення природних ресурсів на сьогоднішній день неможливо, оскільки поки триває війна, зупинити негативний процес неможливо. Наша країна ще довго буде оговтуватися від тих екологічних наслідків, які спричинила країна-агресор своїми діями. Тому екологічне та природоресурсне законодавство буде потребувати свого суттєвого оновлення особливо після закінчення воєнного стану.

Енергетична безпека України під час війни критично погіршилася. Забезпечити усі категорії споживачів достатньою кількістю енергії стає все більш складно з огляду на перманентне ураження значної частини енергетичної інфраструктури держави. І особливо останні місяці енергетика стала постійним об'єктом ураження ворога. Відновлення енергетичної системи України у післявоєнний час потребуватиме не лише капіталовкладень і часу, але й вимагатиме належного, адаптованого нормативного регулювання, яке б враховувало новітні об'єктивні обставини та виклики. Оскільки чинне енергетичне законодавство України наразі не пристосоване до таких потреб, воно виявляється неефективним як під час, так і після війни. Наразі сформована гостра потреба в реформуванні вітчизняного енергетичного законодавства з урахуванням впливу воєнних умов.

Щодо правовідносин у сфері альтернативної енергетики слід зробити висновки, що хоча більшість об'єктів альтернативної енергетики зазнали руйнувань (наприклад, Каховська та Дніпровська гідроелектростанції, вітряки, сонячні панелі тощо) або їх було тимчасово втрачено із-за окупації деяких територій України, але ці правовідносини продовжують функціонувати та розвиватися.

Розглядаючи перспективу розвитку досліджуваних правовідносин та вирішення правових проблем, пов'язаних із цим питанням, можна зазначити, що наразі є передумови для продовження довоєнних реформ та створення нових норм, необхідних для відновлення нашої країни. Викладання ж вищезазначених правових дисциплін в сучасних умовах та викликах потребує врахування багатьох факторів і має бути спрямоване на: 1) визначення певного підходу; 2) застосування найбільш підходящих методів; 3) розробку та створення новітніх методик.

Тому на сучасному етапі в основу викладання правових дисциплін кафедри має бути покладено *кризовий підхід*, який передбачає визначення шляхів удосконалення земельного, аграрного, екологічного, природоресурсного, енергетичного (в тому числі про альтернативну енергетику) законодавства України крізь призму функціонування правової системи в умовах ведення воєнних дій та подальшого післявоєнного відновлення держави. Запропонований кризовий підхід є новим для вітчизняної науки, оскільки попередні дослідження цього напрямку керувалися іншими підходами, зокрема: екологічним (забезпечення екологізації, зменшення негативного впливу на довкілля тощо); кліматичним (наприклад, декарбонізація енергетичної сфери); інтеграційним (реформування законодавства під впливом міжнародних євроінтеграційних зобов'язань) тощо.

Крім того, нагальною потребою у викладанні вищезазначених правових дисциплін є застосування *методу кризового тестування*, який передбачатиме перевірку кожного запропонованого нормотворчого рішення на ефективність та результативність у випадку настання форс-мажорних (кризових) ситуацій. Цей метод дозволить втілити загальний кризовий підхід до реалізації певних норм, а також обґрунтувати доцільність тих чи інших нормотворчих кроків в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення.

Третьою важливою складовою у викладанні зазначених правових дисциплін є розробка новітньої *методики пріоритетної стресостійкості*, яка передбачатиме викладання правових дисциплін кафедри на основі використання методу кризового тестування та виявлення на цій основі найбільш ефективних та дієвих правових механізмів, які здатні забезпечувати злагоджене функціонування окреслених відносин як у мирний час, так і в умовах кризових ситуацій антропогенного, техногенного та природного характеру.

Список використаних джерел

1. Харитонova Т. Є., Поліщук Є. С. Земельні, аграрні, екологічні, природоресурсні правовідносини та правовідносини у сфері альтернативної енергетики в умовах воєнного стану: правові проблеми та перспективи їх вирішення. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. Вип. 6. С. 268–271.

Ключові слова: земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсне право, енергетичне право, право альтернативної енергетики.

Keywords: land law, agrarian law, environmental law, natural resource law, energy law, the law of alternative energy.